

1. Опис навчальної дисципліни «Постановка голосу»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: 4, на IV курсі – 2,5	Галузь знань: 0202 «Мистецтво»	Нормативна	
Модулів на IV курсі: 1 Змістових модулів: 2	Напрямок підготовки: 6.020204 «Музичне мистецтво»	Рік підготовки: IV Семестри: VII, VIII	
Загальна кількість годин: 144	Перший (бакалаврський) рівень (на базі початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти)	Аудиторних: 23 год.	
Тижневих годин на IV курсі: VII сем. – 1 VIII сем. – 1		Практичні, семінарські: 23 год.: VII сем. – 18 год. VIII сем. – 5 год.	
		Самостійна робота: 28 год. VII сем. – 16 год. VIII сем. – 12 год.	
		Види контролю: модульний контроль – 3 год.: VII сем. – 2 год. VIII сем. – 1 год. VIII сем. – семестровий контроль: 36 год. Екзамен – VIII сем.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: подальший розвиток вокально-виконавських можливостей студентів у процесі систематичних занять з постановки голосу на останньому курсі бакалаврату, підготовка висококваліфікованих фахівців, готових до здійснення професійних обов'язків.

Завдання навчальної дисципліни:

- засвоєння основ методики формування, розвитку й охорони співацького голосу;
- практичне засвоєння методики роботи над музичними творами;
- всебічний розвиток творчих здібностей і розкриття виконавського та викладацького потенціалу студентів.

У робочій навчальній програмі з навчальної дисципліни «Постановка голосу» зазначені такі особливості організації навчального процесу і норми опрацювання навчального матеріалу, як програмні вимоги в поєднанні з підбором навчального вокального репертуару з урахуванням вокально-виконавських здібностей і вподобань студентів, критерії оцінювання та ін. Навчальні досягнення студентів оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип накопичення балів, отриманих у процесі навчання на IV курсі.

3. Програма навчальної дисципліни**Модуль I****Змістовий модуль 1 (IV курс, VII семестр)****Розвиток вокально-виконавської майстерності студента**

Удосконалення та закріплення вокально-технічних навичок як необхідного фактору розвитку вокально-виконавської майстерності.

Тема 1. Розвиток вокально-виконавських навичок під час роботи над творами шкільного репертуару.

Закріплення навичок артикуляції та дикції, вдосконалення рівності звучання голосу впродовж усього діапазону, розширення динамічних можливостей голосу, розвиток виконавських здібностей. Уміння використовувати знання анатомо-фізіологічних особливостей розвитку голосового апарату дітей під час роботи над творами шкільного репертуару. Усвідомлення важливості ролі навчального вокального репертуару в процесі навчання співу.

Тема 2. Розвиток навичок стильової й жанрової інтерпретації вокальних творів.

Уміння використовувати знання про жанр, стиль, форму вокальних творів. Розуміння значення тембрального забарвлення співацького голосу. Розвиток виконавських здібностей під час роботи над вивченням українських народних пісень та творів сучасних українських авторів. Осмислення літературного тексту у вокальному виконавстві.

Змістовий модуль 2 (IV курс, VIII семестр)

Закріплення вокально-технічних навичок, необхідних для роботи кваліфікованого фахівця

Формування поняття про художньо-образний зміст вокального твору. Усвідомлення необхідності удосконалення виконавсько-художніх умінь та навичок.

Тема 3. Створення художнього образу вокального твору та відображення його емоційного змісту.

Формування уявлень про специфіку музично-образного відображення світу. Використання власного емоційно-естетичного досвіду для створення художнього образу вокального твору. Уміння створювати певний емоційний настрій для об'єктивного відображення змісту музичного твору. Формування поняття співацького еталону.

Тема 4. Акумуляція художньо-виконавських умінь та навичок.

Формування творчого підходу до вивчення вокальних творів. Уміння тримати увагу школярів засобами вільного володіння голосом та музичним інструментом. Удосконалення звучання голосу впродовж усього діапазону, розширення його динамічних можливостей. Розвиток художньо-виконавських можливостей під час роботи над сучасним репертуаром.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	Усього	Аудиторні	Лекції	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	Самостійна робота	Модульний контроль	Семестровий контроль
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Модуль I									
Змістовий модуль 1 (IV курс, VII семестр)									
Розвиток вокально-виконавської майстерності студента									
Тема 1. Розвиток вокально-виконавських навичок під час роботи над творами шкільного репертуару	17	9		9			8		
Тема 2. Розвиток навичок стильової й жанрової інтерпретації вокальних творів	17	9		9			8		
Модульний контроль	2							2	
Форма контролю	-								
Разом за змістовим модулем 1	36	18		18			16	2	
Змістовий модуль 2 (IV курс, VIII семестр)									
Закріплення вокально-технічних навичок, необхідних для роботи кваліфікованого фахівця									
Тема 3. Створення художнього образу вокального твору та відображення його емоційного змісту	9	4		4			5		
Тема 4. Акумуляція художньо-виконавських	8	1		1			7		

умінь та навичок									
Модульний контроль	1							1	
Семестровий контроль	36								36
Форма контролю	Екзамен								
Разом за змістовим модулем 2	54	5		5			12	1	36
Усього годин	90	23		23			28	3	36

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено	

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль I		
Змістовий модуль 1 (IV курс, VII семестр)		
Розвиток вокально-виконавської майстерності студента		
1.	Закріплення навичок артикуляції та дикції, вдосконалення рівності звучання голосу впродовж усього діапазону, розширення динамічних можливостей голосу, розвиток виконавських здібностей.	4
2.	Анатомо-фізіологічні особливості розвитку голосового апарату дітей.	3
3.	Роль навчального вокального репертуару в процесі навчання співу.	2
4.	Розуміння жанру, стилю та форми вокальних творів.	2
5.	Тембральне забарвлення співацького голосу. Розвиток виконавських здібностей під час роботи над вивченням українських народних пісень і творів сучасних українських авторів.	5
6.	Робота над літературним текстом у вокальному виконавстві.	2
Разом за змістовим модулем 1		18
Змістовий модуль 2 (IV курс, VIII семестр)		
Закріплення вокально-технічних навичок, необхідних для роботи кваліфікованого фахівця		

7.	Формування уявлень про специфіку музично-образного відображення світу.	2
8.	Використання власного емоційно-естетичного досвіду для створення художнього образу вокального твору.	2
9.	Формування творчого підходу до вивчення вокальних творів.	1
Разом за змістовим модулем 2		5
Усього		23

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено	

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
Модуль I			
Змістовий модуль 1 (IV курс, VII семестр)			
Розвиток вокально-виконавської майстерності студента			
1.	Закріплення навичок артикуляції та дикції, вдосконалення рівності звучання голосу впродовж усього діапазону, розвиток виконавських здібностей. Використання скоромовок для поліпшення дикції (за необхідності). Ознайомлення з тематичною літературою, аудіо- та відеозаписами.	4	20
2.	Закріплення знань анатоμο-фізіологічних особливостей розвитку голосового апарату дітей. Ознайомлення з тематичною літературою.	3	15
3.	Усвідомлення важливості ролі навчального вокального репертуару в процесі навчання співу.	1	5
4.	Уміння використовувати знання про жанр, стиль і форму вокальних творів. Осмислення літературного тексту у вокальному виконавстві. Ознайомлення з тематичною літературою.	4	20
5.	Розуміння значення тембрального забарвлення співацького голосу. Ознайомлення з тематичною літературою, аудіо- та відеозаписами.	2	10
6.	Вивчення літературного та музичного текстів вокальних творів програмного матеріалу.	2	10

Разом за змістовим модулем 1		16	80
Змістовий модуль 2 (IV курс, VIII семестр) Закріплення вокально-технічних навичок, необхідних для роботи кваліфікованого фахівця			
7.	Уміння створювати певний емоційний настрій для об'єктивного відображення змісту музичного твору. Ознайомлення з тематичною літературою.	2	10
8.	Використання власного емоційно-естетичного досвіду для створення художнього образу вокального твору. Формування поняття співацького еталону. Ознайомлення з аудіо- та відеозаписами.	3	15
9.	Формування творчого підходу до вивчення вокальних творів. Ознайомлення з аудіо- та відеозаписами.	2	10
10.	Розвиток художньо-виконавських можливостей під час роботи над сучасним репертуаром і вокально-педагогічним репертуаром для школярів. Вивчення літературного та музичного текстів вокальних творів програмного матеріалу.	5	25
Разом за змістовим модулем 2		12	60
Усього		28	140

9. Методи навчання

На заняттях з навчальної дисципліни «Постановка голосу» застосовуються такі методи навчання:

- **метод розв'язання** різних за ступенем складності навчальних завдань (дозволяє формувати в студентів систему практичних умінь і навичок, активізує їх навчальну діяльність);
- **метод ілюстрування** (застосування викладачем елементів показу правильного звукоутворення та звуковедення);
- **метод звукового регулювання** (дозволяє студентам контролювати звучання власного голосу, а також знаходити оптимальний режим роботи голосового апарату в процесі співу з музичним супроводом);
- **метод педагогічного аналізу** (формує педагогічне мислення студентів у конкретних педагогічних та виконавських ситуаціях засобом аналізу власних дій, розвиває їх вокальний, емоційний слух);
- **метод ескізної роботи над твором** (дозволяє набути навичок детальної роботи над вокальними творами, постановки вірних виконавських завдань тощо для застосування їх у подальшій викладацькій та виконавській діяльності).

10. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів з навчальної дисципліни «Постановка голосу» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Контроль успішності студентів здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, що розташована нижче.

Навчально-методична карта навчальної дисципліни «Постановка голосу»

IV курс

Модулі	Модуль I			
Назва змістового модуля	Змістовий модуль 1. Розвиток вокально-виконавської майстерності студента		Змістовий модуль 2. Закріплення вокально-технічних навичок, необхідних для роботи кваліфікованого фахівця	
Кількість балів за модуль	294		137,5	
Заняття	1	2	3	4
Години	9	9	4	1
Теми змістових модулів (практичні заняття) – 241,5 б.	Розвиток вокально-виконавських навичок під час роботи над творами шкільного репертуару $(10+0,5)*9 = 94,5$ б.	Розвиток навичок стильової й жанрової інтерпретації вокальних творів $(10+0,5)*9 = 94,5$ б.	Створення художнього образу вокального твору та відображення його емоційного змісту $(10+0,5)*4 = 42$ б.	Акумуляція художньо-виконавських умінь та навичок $(10+0,5)*1 = 10,5$ б.
Самостійна робота – 140 б.	$5*8 = 40$ б.	$5*8 = 40$ б.	$5*5 = 25$ б.	$5*7 = 35$ б.
Види поточного контролю – 50 б.	Модульна контрольна робота (прослуховування (25 б.))		Модульна контрольна робота (прослуховування (25 б.))	
Підсумковий контроль	-		Екзамен	
Усього	294		187 (за III к., VI сем.)+294+137,5=618,5 Коефіцієнт – 10,3	

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності Змістовий модуль 1	Кількість рейтингових балів за одиницю	Одиниць	Всього
1.	Відвідування практичних занять	0,5	18	9
2.	Робота на практичному занятті	10	18	180
3.	Самостійна робота	5	16	80
4.	Модульна контрольна робота	25	1	25
Всього без підсумкового контролю		294		
Всього без підсумкового контролю з урахуванням коефіцієнта		-		
Підсумковий рейтинговий бал		-		

№ п/п	Вид діяльності Змістовий модуль 2	Кількість рейтингових балів за одиницю	Одиниць	Всього
1.	Відвідування практичних занять	0,5	5	2,5
2.	Робота на практичному занятті	10	5	50
3.	Самостійна робота	5	12	60
4.	Модульна контрольна робота	25	1	25
Всього без підсумкового контролю		187(за III к., VI сем.)+294+137,5 = 618,5		
Всього без підсумкового контролю з урахуванням коефіцієнта		10,3		
Форма контролю		Екзамен		
Підсумковий рейтинговий бал		60		

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **методи усного контролю:** індивідуальне прослуховування, співбесіда, модульний контроль, екзамен.
- **методи самоконтролю:** уміння самостійно розучувати та проводити аналіз творів навчального вокального репертуару.

Кожний змістовий модуль включає бали за роботу студента на практичних заняттях, за виконання самостійної роботи, модульний контроль.

Модульний контроль здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

В таблицях, що розташовані нижче, представлено розподіл балів, які отримають студенти впродовж вивчення навчальної дисципліни «Постановка голосу» на IV курсі.

11. Розподіл балів, які отримають студенти

Змістовий модуль 1			Загальна кількість балів без урахування коефіцієнта	Коефіцієнт	Загальна кількість балів з урахуванням коефіцієнта
Практичне заняття, самостійна робота	Практичне заняття, самостійна робота	Модульна контрольна робота			
T1	T2	25	294	-	-
134,5	134,5				

Змістовий модуль 2			Загальна кількість балів без урахування коефіцієнта	Коефіцієнт	Загальна кількість балів з урахуванням коефіцієнта
Практичне заняття, самостійна робота	Практичне заняття, самостійна робота	Модульна контрольна робота			
T3	T4	25	187(за III к. VI сем.)+294 +137,5= 618,5	10,3	60
67	45,5				

Кількість балів за роботу на практичних заняттях, за виконання самостійної роботи і модульний контроль залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасності виконання навчальних завдань;
- ✓ повноти обсягу та якості їх виконання;
- ✓ якості виконання самостійної роботи;
- ✓ творчого підходу у виконанні завдань;
- ✓ ініціативності в навчальній діяльності.

12. Методичне забезпечення

- робоча навчальна програма;
- вокальні твори;
- навчально-методична література.

Орієнтовний вокально-педагогічний репертуар**Змістові модулі 1-2 (IV курс)**Класичні твори

Верді Дж. Арія Джильди з опери «Ріголетто»
 Глюк К. Арія Орфея з опери «Орфей і Еврідіка»
 Гріг Е. «Хатинка»
 Гулак-Артемівський С. Пісня Оксани, пісня Одарки, пісня Карася з опери «Запорожець за Дунаєм»
 Жербін М. «Останні квіти»
 Кос-Анатольський А. «Чотири воли пасу я»
 Ліст Ф. «Радість і горе»
 Майборода П. «Тополина баркарола»
 Моцарт В. «Alleluja» із мотету «Exsultate, jubilate»
 Надененко Ф. «Сльози»
 Римський-Корсаков М. Аріозо та арія Снігуроньки, третя пісня Леля, арія Весни з опери «Снігуронька»
 Сен-Санс К. Арія Даліли «Любовь, дай своє обаянње» з опери «Самсон і Даліла»
 Степовий Я. «Не беріть із зеленого луку верби»
 Чайковський П. «Я ли в поле да не травушка была», «Он так меня любил!»

Народні пісні

«Вилітали орли з-за крутої гори» в обр. М. Лисенка
 «Коло млина, коло броду» в обр. Г. Майбороди
 «Очерет лугом гуде» в обр. Н. Скоробагатько
 «Спать мені не хочеться» в обр. Л. Кауфмана
 «Чи я в лузі не калина була» в обр. О. Сандлера

Популярні пісні українських композиторів ХХ століття

Дворський П. «Смерекова хата»
 Івасюк В. «Водограй»
 Карабиць І. «Пісня на добро»
 Петриненко Т. «Пісня про пісню»
 Осадчий О. «Ти, земле моя»
 Поклад І. «Краю мій лелечий»
 Янівський Б. «Журавочка»

Вокально-педагогічний репертуар для дітей старшого шкільного віку6-7 клас

Українські народні пісні: «По діброві вітер віє», «Ой, на горі та й жінці жнуть», «Ой літає соколонько», «Ой, на горі жита много»

Пісні композиторів з супроводом:

Глинка М. «Гуде вітер вельми в полі»

Майборода П. «Пісня про вчительку»

Кириліна І. «Будинок під блакитним дахом»

Шевченко Ю. «Мій голубе ніжний»

На IV курсі студент повинен вивчити:

в VII семестрі – 2 вокальні твори

1 українську народну пісню (вміти виконувати з музичним супроводом та а cappella)

1 пісню для старшого шкільного віку (6-7 кл.) під власний супровід

у VIII семестрі – 2 вокальні твори

1 українську народну пісню (вміти виконувати з музичним супроводом та а cappella)

1 пісню для старшого шкільного віку (6-7 кл.) під власний супровід

Вимоги до екзамену

Під час складання екзамену з навчальної дисципліни «Постановка голосу» студент повинен продемонструвати наступні навички у вокальному виконавстві: безшумний вдих, раціональний розподіл дихання впродовж усієї вокальної фрази, єдинорегістровий (мікстовий) спосіб звукоутворення та високу співацьку позицію, м'яку атаку звуку, навички кантиленного співу, округлене формування голосних та чітку дикцію, динаміку звуку, точне інтонування, сценічно-виконавську культуру.

На екзамені студент повинен виконати один вокальний твір та одну дитячу пісню для старшого шкільного віку під власний супровід.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – повні та міцні знання навчального матеріалу в межах обов'язкового обсягу: блискучі вокально-виконавські здібності та викладацькі задатки, творча самобутність, працездатність, бажання подальшого професійного розвитку.
B	82 – 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань навчального матеріалу без суттєвих (грубих) помилок: належні вокально-виконавські здібності, працездатність, виявлення спромоги професійно й творчо підійти до виконання навчальних завдань.
C	75 – 81 балів	Добре – в цілому хороший рівень знань навчального матеріалу з незначною кількістю помилок, пов'язаних із відсутністю професійної стабільності, яскравого творчого виявлення тощо.
D	69 – 74 балів	Задовільно – посередній рівень знань навчального матеріалу зі значною кількістю недоліків (демонстрування посередніх вокально-технічних та виконавських навичок, відсутність творчого натхнення тощо), проте достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімально можливий, але допустимий рівень знань навчального матеріалу, наявність суттєвих помилок у розумінні вокально-виконавських та викладацьких завдань.
FX	35 – 59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань навчального матеріалу з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання.
F	1 – 34 балів	Незадовільний з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань навчального матеріалу, що вимагає повторного вивчення дисципліни.

13. Рекомендована література

Основна

1. Можайкіна Н. С. Методика викладання вокалу / Н. С. Можайкіна // Хрестоматія: навчальний посібник. – К. : Видавництво Ліра-К, 2016. – 216 с. – Бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка (бульвар І. Шамо, 18/2; 2 примірники).
2. Овчаренко О. А. Основи вокальної методики : наук.-метод. посіб. / Н. А. Овчаренко; Криворіз. держ. пед. ун-т. – Кривий Ріг : Вид. дім, 2006. – 116 с. – Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua
3. Оганезова-Григоренко О. В. Теорія і практика формування професійного менталітету вокалістів у процесі фахової підготовки : [монографія] / О. В. Оганезова-Григоренко. – Одеса : Астропринт, 2011. – 128 с. – Бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка (бульвар І. Шамо, 18/2; 1 примірник).
4. Хоменко А. Б. Постановка голосу : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. і вчителів музики шкіл різного типу / А. Б. Хоменко, В. І. Коробка, В. М. Курсон, Н. В. Крутько. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2011. – 128 с. – Бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка (бульвар І. Шамо, 18/2; 1 примірник).
5. Юцевич Ю. Є. Теорія і методика розвитку співацького голосу / Ю. Є. Юцевич // Навч.-метод. посібник для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, учителів шкіл різного типу. – К.: ІЗМН, 1998. – 160 с. – Бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка (бульвар І. Шамо, 18/2; 1 примірник).
6. Юцевич Ю. Є. Теорія і методика формування та розвитку співацького голосу / Ю. Є. Юцевич. – Київ, 1998. – 160 с. – Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua

Додаткова

1. Антонюк В. Г. Вокальна педагогіка (сольний спів) / В. Г. Антонюк // Підручник. – К. : ЗАТ «Віпол», 2007. – 174 с.
2. Антонюк В. Г. Постановка голосу / В. Г. Антонюк // Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К. : Українська ідея, 2000. – 68 с.
3. Голос людини та вокальна робота з ним / Автор. колектив кафедри співу Інституту мистецтв // Монографія. – Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. – 336 с.
4. Голубев П. В. Советы молодым педагогам-вокалистам / П. В. Голубев. – М. : Музгиз, 1963. – 87 с.
5. Детский голос / Под ред. В. Н. Шацкой. – М. : Педагогика, 1970.
6. Дмитриев Л. Б. Основы вокальной методики / Л. Б. Дмитриев. – М. : Музыка, 1968. – 675 с.

7. Дорошок В. Д. Сливацький М. Ю. Основи вокально-педагогічної творчості вчителя музики / В. Д. Дорошок, М. Ю. Сливацький. – Івано-Франківськ, 2007.
8. Микиша М. Практичні основи вокального мистецтва / М. Микиша. – К. : Музична Україна, 1971. – 90 с.
9. Морозов В. Резонансная теория искусства пения и вокальная техника выдающихся певцов / В. Морозов. – М., 2001.
10. Юцевич Ю. Музыка : словник-довідник / Ю. Юцевич. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2003. – 352 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Нотний матеріал.
2. Навчально-методична література.
3. Музичний матеріал.